

I

Aquestes ratlles pertanyen al darrer full escrit mentre era a viure a un lloc que es diu fora. El bloc ha estat dos anys unit a la fòrmica d'aquella taula, a nivell del cor i de la resta del pit, veí del marroquí, noi, ¿per què?, marroquí, tu amb cucs i al cel, com digué la Rossita a aquell coca-colo de la VI Flota. El bloc ara està sobre el volant d'aquest Renault de segona mà, que és meu perquè tu, marroquí, ja no tens manera de ser boig i tens els Aznavour de 33 revolucions aturats. Aquestes ratlles pertanyen al darrer full, on escric amb el bloc sobre el volant del cotxe. El volant em fa de taula. Quan hagi escrit el que falta, he d'arrencar el full. L'aferraré amb cel·lo al principi del quadern. Recorda, recorda-te'n, que has de posar tres x, les tres xxx, on comença de debò el primer full, el que ve immediatament després del darrer, on escric:

“Després d'estrènyer-me el braç que surt nu de la màniga del niqui, tot pensant en el jersei que em fa Penèlope, als vespres, dintre la cuina, a la vora del foc amb la tia; després de trobar Nausica al vestíbul del cine, després de convidar-la a Fedra davant aquell estant de paraigüines, quan tinguis final en reflectiràs l'escena, bloc; sobretot després de Nausica Puig, que anava tota nua de cara; que, sobretot, per sobre del coll aixecat de la gavardina blanca, portava els ulls completament nus, molt

més que ella quan té pell de gallina i s'abraça sota la dutxa; després d'obrir aquest bloc sobre el volant del cotxe i subjectar-lo amb el pit i els braços, dic: 'Aquestes 200 planes són una novel·la.' I s'hi han convertit. Viure és una seguretat de miracle de fe; tot i que grecs de Barcelona, perquè només tinc vint-i-un anys, diguin: 'No és una novel·la', i tot callant repeteixin: 'No ho és pas', les 200 planes sempre em creuran a mi."

I ara, en enfilat aquesta recta que té dos quilòmetres, cobreixo el darrer blanc de la plana inscrivint-hi els noms que pots tenir, bloc:

PLAÇA REIAL, CHOPIN M'HA FET PLORAR A VARSÒVIA, TOTS ELS NOIS I LES NOIES, PASSIÓ DE JESÚS SEGONS EN MARC, ENTRADA DE GENERAL, PLAÇA DE CATALUNYA, IMPERMEABLE COLOR DE SORRA, NOI, BON DIA.

Quan un té la memòria que xiscla com un sac de gats, escriure és talment beure per recordar. Aquest és el meu primer escrit, el llibre verdal, que sovint s'escorre dels nois de vint anys.

Tot just he començat i no sé pas com seguir. Ah! De vegades he estat dolent perquè varen voler que fos bo en un lloc que no era el meu. No busco una justificació, una cara de just. Soc un xicot apocat, que la marea d'aquests anys ha llançat fora del poble, on em coneixien pel fill del fuster. Com el Crist. Perdó. Perdó.

Aquestes planes han de ser una reproducció de la meua vida, tot i que ben poca cosa deu tenir d'exemplar quan soc d'aquest país i escric.

Vaig néixer a Calella de Palafrugell, quan el meu pare ja havia tornat de Tolosa, cap on fugí amb d'altres. Es veu que, durant una temporada, al poble hi hagué més ganivet que pa.

Del part, la meva mare quedà entre la vida i la mort. Diuen que jo vaig estar tres mesos ben bé com un tros de cera. No sabien si havien de mirar, altre cop, de ficar-me una gota de llet a la boca, closa com amb ciment, o estendre'm amb el vestit d'albat a la caixa. Una criatura tot just nada és tota ella flor de la mort. Ho diu sempre l'àvia. Sembla mentida que una cosa tan tendra pugui esvalotar tant les cases.

A penes em recordo de quan era nen, vull dir de les silvestrades que fan els xicots. Fins quasi a nou anys no vaig sortir, com aquell qui diu, de casa.

Vaig tenir dues pleuritis seguides; després una anèmia amb un tic nerviós, que el metge va confondre amb el mal de sant Vit. Em receptà uns banys d'aigua calenta, que, amb una mica més, em varen posar a la llista dels innocents. Després vaig estar tres mesos en una clínica: en dues sessions m'hi feren una toracoplastia. Me n'han quedat dues cicatrius al costat esquerre. A la platja, els companys d'habitació que he tingut sovint m'han preguntat de què va ser l'operació. Sempre he dit "de la pleura". No fa venir tantes esgarrifances com "del pulmó".

El costum d'estar sol, entre àvies i llençols, darrere els vidres, de primer amb joguines peludes, després amb un mecano i tebeos, se'm ficà dintre. Com el salnitre en les parets.

Em vaig avesar a mirar de fit a fit les persones, els animals, les coses. Algun fet se'm quedava aferrat com un segell de correu.

El primer que em marcà, com el ferro d'un brau, va ser la casa: la nostra, que és de l'Oriol. L'Oriol és el meu germà gran. La nostra casa és un casalot que després, en les meves lectures de dues a cinc de la matinada al col·legi major, vaig comparar a l'edifici humit i verdenc que Balzac descriu a *Eugènia Grandet*.

S'hi entra per un pati cobert, en la seva primera meitat, per una heura anèmica, sembrada a l'esquerra, en un parterre semicircular, al costat mateix de la paret i cavat directament al trespol: de llosa.

A la dreta, damunt la calç de la paret, que verdeja, hi ha una imatge de sant Ignasi feta amb rajoles de majòlica: deu tenir prop d'un metre d'altura. El sant té el cap esmicolat, per la pedra potser d'algun noi que aquell dia no trobà vella per a escarnir ni gat per a capar. Això darrer és el que feien alguns xicots, i amb el xiulet de l'animal escrivien a una nena i li deien el disbarat de la ploma i tot.

Al fons del pati, que, per tal d'encendre esca i donar matedura al pare, mai no oblidó de dir "senyorial", hi ha una escala de grocs, escantellats esglaons de terra cuita. La barana de ferro és paral·lela a la paret de davant: està emblanquinada, té una finestra plateresca amb vidres de colors, bruts per la part de fora, perquè mai no els obren. Al replà, a mà dreta de la porta alta, negra, historiada amb unes fulles de ferro forjat, penja la cadeneda de la campana, neta com els raïms de la custòdia, sobre la humitat de la paret.

A casa, quant a claror, sempre és cap al tard.

Si adesiara s'hi veuen els marcs més corcats, més de color de vi les fulles de les begònies, és perquè hi ha neteja general. La neteja pertot arreu de la casa es fa per tèmposes, entre la meva família. És com funcionen també, segons diuen, les festes de l'Església.

Quan arriba la tèmpera de netejar, s'obren totes les finestres. Treuen els matalassos, les catifes, al sol. Tot el pis està escarbostat. Fa olor de pols, de lleixiuet, de naftalina, de fusta rentada, de galledes d'aigua, bruta com la de l'Onyar. Després tots

els objectes tornen al lloc d'abans: la casa de bell nou queda en una penombra neta, amb una olor d'aiguarràs...

El més fosc és el passadís, que té vint metres de llarg; mal il·luminat per la finestra de vidres de colors, aquella que guaita al pati del sant Ignasi salvatjat.

Al passadís, hi donen totes les portes: tenen el pany lluent d'unes àguiles bicèfales de llautó daurat, clavades sobre un vellut vermell, que ha perdut color. De les parets, entapissades de groc i amb cercles d'humitat, més foscos, en pengen cinc lito-grafies emmarcades en vases de caoba, un mirall picat, penjat al bell mig d'una caixa gòtica coberta amb un mandil verd, com el que duu mossèn Eudald a les exposicions del Santíssim. Sobre la caixa hi ha un calderó de coure.

Després de l'habitació de l'àvia, on vaig dormir fins que em portaren a la Bonanova dels *hermanos* del pitet, del que em recordo més és del menjador colonial, amb el Sant Sopar de plata repujada, la vitrina amb molta cristalleria, una natura morta a l'oli amb una ampolla de terra cuita, tres pomes i un singló de moscatell. I, en un racó, blanca, lluent com un automòbil, hi havia la nevera, amb unes tulipes de plàstic a sobre.

Aquest menjador, el cotxe que tenim i la moto de l'Oriol, que només enraona per Sant Narcís, Sant Josep i el dia de Nadal, quan hi ha xampany a taula, daten de l'època en què als de casa se'ls ficà al cap que jo fes d'enginyer.

La resta de la casa és el dormitori dels pares: ample com una sala de sessions. Està dividit en dues parts: un saló on hi ha el canterano, que té unes potes de lleó i, a sobre, dues campanes de vidre amb un ram de flors de petxines de mar a dintre i, al centre, una ampolla llarga, ajaguda: un vaixell a dintre, també. Un mirall tot complicat de flors i de fruites, que fan com

de marc, presideix el canterano: és de color de cuir, té unes incrustacions que semblen fulles de julivert i sembla no sé què. També hi ha dues butacotes amb orelleres, un sofà de vellut vermell amb redols esclarissats, que, com el trespol de rajoles velles color de teula, donen al saló la fesomia d'una cambra on potser antany habità algú.

Al fons de l'alcova, ampla, quadrada darrere el marc de daurat vell, que té unes cortines carmesí recollides als costats amb uns cordons amb borles del mateix color, el dormitori cubista dels pares lluu d'una manera molt trista. Sempre m'ha fet vergonya d'entrar-hi. Penso en les coses que deu haver vist la Puríssima de Murillo que ells dos tenen a la capçalera.

Al quarto dels avis, hi ha un llit molt alt. Té un dosser de domàs color de cel, destenyit, aguantat per quatre columnes salomòniques, fines, sempre lluent com un calze.

L'àvia, a la qual sempre li guaita el camp de la Selva darrere de cada gest, els dissabtes estava amb els braços plegats davant de la dona que venia a netejar, mentre la jornalera donava puny a les columnes del llit salomònic, com un llustrabotes, *cirabotes* em dirien el doctor Bofill, que ja traurà el cap, suposo, d'aquest bloc on escric, i el profe de llatí, aquell, que vaig conèixer al Cosmos. En parlaré.

L'habitació dels avis era gran, com una sagristia. Hi havia el llit: no sé pas per què em donava per associar-lo a la idea del Vaticà; un secreter amb incrustacions de vori, res de marfil, profe; i una cadira pintada de blau puríssima i or, amb la respatllera molt alta: la pintura s'hi clivellava.

Queda per dir una antesala gran, amb el sostre pintat d'escenes com de Maria Antonieta. No em surt la paraula per a explicar-ho com cal. Vull dir decorat amb templets, pastores,

garlandes de roses, tot d'un color lletós, color de rosa. Les pintures tenien algun tros descloscat: el redol blanc de guix era com una agressió.

Pel voltant de l'antesala, fent de marc a les pintures del sostre, hi havia una cornisa de fusta daurada, corcada, polsosa: era niu de rates. Els mobles Lluís XV: vells, amb el color esvaït. Semblaven com d'un teatre. Al fons d'aquesta antesalota, la porta: blanca amb unes flors daurades. Era l'habitació de l'Oriol: vuit anys més gran que jo, ros, magre com una arengada. Ja de ben petit, anava per casa sense dir mai res. Com un rellogat.

L'avi Esquert comprà aquest vaticà de poble a un baró cardat de quartos, quan hagué aixecat el negoci de les serrereries: és el negoci de casa. A la imatge d'aquesta mena de palau apostòlic, per a mi s'hi lliguen la del metge, la xeringuilla de cinc centímetres, la injecció intravenosa, la del rovell d'ou amb xerès, i sobretot, mira, manies, la ràbia perquè em feien anar de ventre a l'orinal.

Això m'averkonyia molt: precisament llavors, sovint, venien els amics o senyores amigues de la mare. I l'àvia, que era un clàssic i només emprava verbs i substantius, els deia que esperessin, que jo estava a l'orinal i feia de cos. Quan n'estava llest, ella mateixa obria la finestra, s'ho emportava sota el davantal, ho duia a tirar al vàter passant davant de la gent que esperava, asseguda en una cadira, sense dir res, com a cal dentista, tu. Quan tornava amb l'ampolla neta i humida d'aigua, portant-la per l'ansa i cap endavant, com una palmatòria, les visites entraven a l'habitació com frenades, tibades, somrients de saló. Deien: "Mireu quina vida es dona aquest pollo; ara que ha conegut la bona vida, no hi haurà qui el tregui del llit per anar a estudi; només cal veure els ulls de murri que té..." I tot de pomeries d'aquesta mena. Mentrestant, l'àvia, brutal, impertorbable en el paper de senyora de

la casa, amb la pala matamosques esclafava sobre el cobrellit les que entraven pel balcó obert.

Si les visites eren senyores, adesiara duïen a la mà un paquet embolicat amb paper manila, amb un tros de diari: portaven un tall de coca, mitja dotzena de panellets d'ametlla o de coco, una pera d'aigua, grossa com el batall d'una campana. O una llau-neta de foie-gras, una magrana albana, que em feia fer ganyotes, d'agra que era. L'àvia, però, me la feia menjar, desgranada dins un plat de postres, perquè les magranes albanes fan venir gana, i “el que has de fer tu és engreixar-te, vejam si en sortim de cloc-pius”.

Les senyores començaven a xerrar. I l'àvia seia sobre el llit, la pala matamosques sobre la falda i agafada pel mànec de filferro. Xerraven de coses de dintre de les cases: d'emblavar més o menys la roba, d'emblavar-la sí o no, de la picada d'all i julivert a la sopa de peix, de posar sí o no una xicra de llet a la cargolada.

I jo veia els cargols amb les banyes negres, apuntant enlaire com els bigotis d'en Dalí, i deixant aquella estela com de color de plata, i després la bromera groga, que fan els més grassos, els boquers, que són els mascles, i l'àvia que els treu de la closca amb una alena de sabater i compta els que es menja, i són doscents, i quines ganes de vomitar.

Després d'un silenci, les visites començaven a dir que els metges són persones com les altres, que poden anar errats, que, si ells fossin nosaltres, anirien a un altre doctor, que el llit es menja les persones, “i a mi no em trauran del cap que aquest nen, pobre, si li toqués el sol i prenguéss l'aire, si sortís una estona a estirar les cames, no tindria aquest color trencat, i el veuríeu anar bo com una carbassera”.

També parlaven de dintre les persones.